

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. I. Ea quae praecedentibus sex Tractatibus sunt explicata, breuiter &
summatim exponuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

... licentiam in eas exhibere an liceat
... se proinde in rem spectare non sine, an vero ad
... peritus deinde dicitur. **S. I.** A...

Ea quæ præcedentibus sex Tractatibus sunt explicata, breuiter & summam exponuntur.

Opera prærium me facturum existimo, si antequam pergam, ea quæ diffusius jam dicta sunt, summam colligam, & in exiguam contracta epitomen, vno velut oculo conspicienda obiciam. Unde id existet commodi, vt & ante actorum facilius futura sit recordatio, & eorum quæ dicenda sunt liquidior sit, & apateat quasi concatenata connexio.

1.

Conscientia est voluntatem diuine

Primum itaque Conscientiæ munus explicauimus. Quæ cum nobis ad instar Padagogi à Deo prædicta sit ex mente Epicteti, ita eius primum officium est, Voluntatem quæ naturâ suâ cæca est, quasi manu ducere, agenda designare, de fugiendis admonere & instruere; idque non generatim docendo quid licitum sit in genere aut illicitum, sed particulatim quid in quâuis actione quæ præ manibus est, obseruandum sit vt fiat bene, aut vitandum ne fiat malè. Quod si Conscientiam, cum D. Gregorio Nazianzeno, mauius dicere *Tribunal domesticum*, legislatorem nominas. Aut vt pressius loquamur, eius munus est, legem à Deo latam Voluntati intimare & porrigere, eamque peculiariibus actionibus applicare. Si denique cum Theologis Conscientiam statuas esse *Proximam regulam actionum humanarum*, cum verò dicemus, remotam quidem supremamque regulam, cui humana omnia commensuranda sunt & adæquanda, esse legem voluntatemque Diuinam, cui vti omnia, ita & Conscientia, vt debitum ordinem habeat, debeat conformari; at verò proximam regulam & amissim, ad quam singulæ actiones exigendæ sunt & expendendæ, Conscientiæ dictamen esse, seu iudicium quo certò statuit, hîc & nunc actionem hanc esse licitam, Diuinæque Voluntati penitus conformem, aut saltem ab eâ minimè dissentire.

2.

Vide auctores hos citatos in Tract. 2. §. 1.

in actionibus particularibus.

Et quidem tantæ auctoritatis esse diximus hanc à Conscientiâ latam sententiam, vt quamuis indubitata lex sit Deum colendum esse & amandum, obseruandam esse iustitiam, jus suum cuique tribuendum; tamen nulla Voluntati speculatiuas hæc veritates

3.

Tract. 1. §. 3.

veritates sequendi incumbat necessitas aut onus, nisi reipsâ Conscientia voluntati denuntiet, & quasi præcipiat, hîc & nunc colendum esse Numen; hanc quæ præ manibus est actionem legi esse subiectam; hoc jus dicendum; hanc denique seu Deo, seu sibi, seu Reipublicæ, seu proximo observationem, aut obsequium, aut reuerentiam esse exhibendam. Istud igitur primum Conscientiæ officium est, Voluntatem actu seu reipsâ instruere, & velut cæcum, ne cespitet aut labatur, per plana & aperta, quasi manu ducere.

4. Jam verò eam ex aduerso etiam esse Voluntatis obligationem docuimus, vt semper peccet, quoties Conscientiæ ducentis arbitrium non sequitur, & ab eo distracta in alia abit omnia; numquam autem peccet, quoties bonâ fide, ducenti se Conscientiæ obtemperat. Quod non tantum locum habet, vt tum solummodò peccasse te credas, dum Conscientiæ, veram Dei legem quæque reipsâ obliget, obtendenti non pares; sed etiam si ipsa per merum errorem, inuincibilem tamen, alia prorsus omnia, quàm quæ lex Diuina fert, facienda proponat, peccas nihilominus si ei refragaris: & contra, impune & absque peccato sic errantem sequeris. Agis enim omnino prudenter, neque vitio vertendum est Voluntati, quod agit inuita, aut faltem mali nescia. Sic profectò non imprudenter agit cæcus, qui ducem suum, de cuius perfidiâ nulla vîquam ei incidit dubitatio, bonâ fide ducentem sequitur, etiam si à viâ aberret. Istud enim nequit discernere cum cæcus sit; neque alium percipit ducentis imperum seu recto, seu deuiò ducat itinere; vtròbique manu ducitur. Ducis autem est de viâ discernere, cæci verò illi insistere, per quam ducitur. Sic quamuis mentiri sit semper illicitum; si tamen Conscientia dicet mentiendum esse, quod sincerè, licet per errorem, iudicet tuendæ vitæ, seu suæ seu alienæ, à mendacio petendum esse patrocinium; errat quidem Conscientia, non peccat tamen voluntas mentiendo: imò nisi mentiretur, malè ageret, quod Conscientiæ dictamini, quamuis erroneo non obediat, cum nulla de commisso errore menti incidat suspicio. Plana sunt hæc omnia, cum fide bonâ agitur, cum error non est culpabilis, aut ignorantia studio quæsitâ & affectata; cum denique iudicium Conscientiæ, quod de actionis bonitate fertur, certum est, neque vllâ dubitatione, aut mentis vacillatione intermixtum.

Voluntas
obligatur
Conscientiæ
sua dicta-
m non cer-
tum sequi.
Nec peccat
etiam si er-
ret Con-
scientia.

Voluntas
obligatur
Conscientiæ
sua dicta-
m non cer-
tum sequi.
Nec peccat
etiam si er-
ret Con-
scientia.

Cum probabiles sunt opiniones, Conscientia eligere potest utram vult.

In dubio sequendum, id quod tutius donec deponatur dubium.

Si dubium deponi non potest, cum ex possessione aut iuris presumptione decidenda est res.

Quia verò non raro fit ut de actionis peragenda bonitate aut malitia, certum planè indubitatumque Conscientia nequeat iudicium ferre: *primò* quidem, quòd pro utràque parte rationes stent utrimque probabiles: eo in euentu, dixi, utram vult, feligere posse sententiam, eamque sequi sine ullo prorsus peccandi periculo. Fusè hæc à me disputata sunt.

Secundò autem, cum hæc iudicii certi suspensio, ortum nonnumquam ducat ex eo, quòd rationes sint ejusmodi ut nullum ne probabilem quidem in alterutram partem assensum queat elicere; vnde dubiam hæere mentem necesse est; tum verò dixi in tutiorem partem inflectendum esse dictamen Conscientiæ, illudque amplectendum quod est securius, quamdiu dubia manet res, neque veritas potest euinci. Istud autem dicitur tutius, quod sine peccati periculo fit aut omittitur, dum contrarium non nisi cum discrimine peccati, saltem materialis, committendi exhibetur. Sic quamdiu dubitas an jejunii lex hodiernum diem afficiat, abstinendum est carnibus donec de veritate rei constet. Nullum enim peccatum committitur, si carnibus non vescaris, etiam si dies jejunii non sit; infringetur autem lex, si verè dies hic à lege jejunio fuerit designatus.

Quòd si verò rebus omnibus bene expensis, examinatis & discussis, nihilominus dubia manet res, nec in alterutram partem, ne probabili quidem ratione veritatem datur assequi, tum sanè ex possessione, jurisve præsumptione, uti in foro externo & politico, ita & in foro interno seu domestico, efformanda erit Conscientiæ sententia, eique addicenda parri, pro quâ hæstant. Sic si nocte diem inter Jovis & Veneris, dubitatio incidet an sit hora noctis duodécima; quam diu de rei veritate constare non potest, pro libertate vescendarum carnium ferenda est sententia. Certa enim possessio pro libertate stat, quam septimanâ totâ liberum obtinebat arbitrium: legis autem dubium est adhuc jus. Quòd si autem nocte quæ Dominicam à Sabbatho dispelet, incidet hæc dubitatio, carnibus omnino est abstinendum: lex enim quæ totodie Sabbathino carnium usum vetuit, possessionem obligandi obtinet; ea autem non elidetur, nisi certò iudices Dominicam illuxisse; id verò non iudicas, quamdiu dubitas de totâ re.

Tertiò denique, quia contingit sæpissime; ut scrupulis agitata mens,

5.

Tract. 4.
& 5. toto.

6.

Tract. 6.
§ 2. 3.

7.

Tract. 6.
§ 4. 5.

8.

Tract. 7. Scrupuli
contemnen-
di sunt &
agenda iis
contraria
toto. mens, falsisque peccatorum simulacris præpedita, nullum, sal-
tem quod sanum sit, de actionibus instituendis proferre possit ar-
bitrium; postquam naturam geniumque huius morbi sanè mi-
ferandi exposui, tandem istud ex peruulgatâ Theologorum om-
nium sententiâ, dixi, contemnendos esse omnino, non tam
ibid. §. 2. Conscientiæ, quàm à Dæmone ingestos aculeos, & ut latratus
catelli habendos despiciatui. Quinimo adeo iis non cedendum,
ut contraria omnia agenda sint, mente impavidâ & imperter-
ritâ. Ut autem Conscientiæ dictamen certum & indubitatum,
quod omni actioni præmittendum est, rite scrupulosus formet;
ibid. §. 3. suo id Marte si non possit effingere, ex viri prudentis aut Con-
Remedio fessarij id formet arbitrio. Neque tamen à Conscientiæ suæ dicta-
mine aut iudicio, eo in euentu abibit, cum iudicare istud pos-
sit, alienam sese posse in arbitrando sequi sententiam: & cum
possit, etiam sæpe numero debere; cum alia curandis scrupulis,
formandæque Conscientiæ ipsi non suppetat medicina.

Ex viri
prudentis
iudicio
Conscien-
tiam for-
mare po-
test, imo
sæpe debet
scrupulo-
sus.

9. Et hæc quidem summa est eorum quæ sex præcedentibus Tra-
ctatibus sumus complexi: quibusque primum Conscientiæ offi-
cium, quod in dirigendis actionibus quæ adhuc præstandæ sunt
totum consistit, utcumque exposuimus. Ad alia itaque faciamus
gradum.

§. II.

*Solius Conscientiæ est peractis actionibus laudem dare, cui
Voluntas tutò potest acquiescere. Declaratur que-
nam iudicia humana estimanda sint, quæ
contemnenda.*

10. **O**pus propositum Voluntas pro libero quo pollet arbitrio cum
peregit, tum verò ad secundum muneris sui exercitium
Conscientia accingitur: siquidem omnis animæ libera actio,
prout ex Conscientiæ dictamine instituenda est & dirigenda, ita
postquam peracta est & in rem deducta, rursus ad Conscientiæ
tribunal est reuocanda, ut eius iudicium subeat, malène fuerit
transacta an verò benè. Et siquidem benè actum fuerit, appro-
batur opus; & Voluntas, quasi pro rostris, legitime laudibus à
Con-

Conscien-
tia est actio-
nem practi-
tam appro-
bare. &
laudare
voluntatē

